

Socialni gerontolog pomeni pomembno oporo v starajoči se družbi

Ker se tudi v Sloveniji živiljska doba prebivalstva podaljšuje, je socialni gerontolog zelo iskan poklic. Karierno pot si lahko na tem področju utirajo tako ljudje z izobrazbo s področja socialnega dela, zdravstvene nege, sociologije, psihologije kot tudi poznavalci demografije.

Jana Petkovšek Štakul

V Sloveniji naj bi bilo po letu 2030 – sodeč po projekcijah EUROPOP2013 – 24,8 odstotka prebivalcev starejših od 65 let in bodo torej že upokojeni oziroma pred upokojitvijo. Tako naj bi se število ljudi, starejših od 65 let, s 369.897 v letu 2015 povišalo na kar 517.362 oseb v letu 2030.

Naraščanje števila upokojencev je, kljub hkratnemu in nenehnemu podaljševanju delovne dobe, tesno povezano s podaljševanjem povprečne življenjske dobe, ki je v tem trenutku za ženske dobrih in za moške slabih 80 let. Povečuje se tudi absolutno število stoletnikov, saj beležimo več stoletnikov, kot je bilo v njihovi mladosti šestdesetletnikov.

Treba je ukrepati

V javnih razpravah so bili staranje družbe in posledice (tudi) v Sloveniji dolgo zanemarjena tema, ki pa vedno glasneje terja spremembe in adaptacije tako družbenih sistemov kot trga dela. Realnost in potrebe ljudi, starostnikov in njihovih bližnjih so med drugim spodbudile tudi razmišljanja in ukrepe na področju socialne gerontologije kot izrazito interdisciplinarne stroke in kot posebnega poklica – socialni gerontolog.

Študijski program socialni gerontolog kot prvi v Sloveniji izvajajo zgolj na Almi Mater Europea - Evropski center, Maribor. Prve študente so vpisali pred šestimi leti, večina diplomantov se je zaposlila v domovih za stare in zdravstvenih domovih, vse več pa je potreb tudi v zasebne sektorju v organizacijah, kjer nudijo podporo starejšim pri produktivni in aktivni starosti. »V ZDA je poklic socialni gerontolog že uveljavljen, vse več pozornosti mu namenjajo v severni Evropi, predvsem v nordijskih državah,« je pojasnila ddr. Marija Ovsenik, predstojnica Socialne gerontologije na Alma Mater Europea - ECM.

Evropa se kot stara celina zelo hitro stara. To velja tudi za Slovenijo in problematika staranja postaja ena najaktualnejših. Delež starih je namreč v Evropi štirikrat večji, kot je bil v otroštvu najstarejših Evropejcev. »V 15 letih se bo podvojil. Toda 65-letniki bodo zdravi in sposobni aktivnega življenja še več kot 10 let, po nekaterih napovedih naj bi jih bila polovica brez kroničnih bolezni, vse več starostnikov bo tudi po 80. letu še doma. Dolgoživost in velik delež starih akutno poraja potrebno po skrbi za pogoje kvalitetnega življenja starih. Ne govorimo samo o denarju, govorimo o možnostih aktivnega vključevanja v socialne in produktivne mreže ter o kvalitetnem življenju v zrelih letih,« poudarja ddr. Ovsenik.

Da je področje raziskovalno, aplikativno, pedagoško in »tržno« zanimivo, kažejo tudi aktualna prizadevanja znotraj Univerze v Ljubljani, kjer teče postopek priprave novega interdisciplinarnega študijskega programa z delovnim naslovom družina in medo-

Za zagotavljanje kakovosti življenja starejših je temeljno dobro razumevanje njihovih potreb. **Luka Cjuha** DOCUMENTARIJA

sebnih odnosi, ki bo blizu področju socialne gerontologije. V pripravi programa sodelujejo teološka, medicinska in zdravstvena fakulteta. Dokončni izbor vsebin še ni končan, je pojasnil dr. Tadej Stegu s teološke fakultete. Ko bodo dokončno izoblikovali program, ga bodo poslali v potrditev Nacionalni agenciji RS za kakovost v visokem šolstvu.

S predstavniki babyboom generacije in zaradi njihovih potreb povpraševanje po strokovnjakih za podporo, pomoč, zagotavljanje in ohranjanje zdravja, vitalnosti in kakovosti življenja starejših v zahodnem svetu strmo narašča.

Zanimanje študentov je

Tako študij tega programa v novem šolskem letu 2016/17 na Univerzi v Ljubljani še ne bo mogoč. Do zdaj so študenti Univerze v Ljubljani sorodna znanja lahko pridobivali na fakulteti za socialno delo v okviru študijskega programa socialno delo s starimi ljudmi, ki je organiziran kot bolonjski študij 2. stopnje. Vsebinski in posledično profesionalni domet tega programa sta seveda bistveno ožja, kot je v primeru programa Alme Mater Europea - ECM, in kot bo, po dosežanih prizadevanjih, študijski program znotraj Univerze v Ljubljani.

»Študenti se na naših kariernih svetovanjih zanimajo tudi za delo na tem področju, opravljajo prakso in se prijavljajo na razpise v domovih za starejše občane, društev ter institutov, pripravljajo seminarje in zaključne naloge. Ker gre za tipično multidisciplinarno področje, se vanj poleg socialnih delavcev usmerjajo še psihologi v okviru specializacije iz klinične psihologije, ki zajema tudi izbirno področje gerontologije, fizioterapevti, delovni terapevti, zdravniki, pedagogi, tako da področje vsekakor živi, a ne pod tem imenom poklica,« je med drugim komentirala Urška Sazonov, karierna svetovalka v kariernem centru fakultete za socialno delo.

Babyboom generacija kot izziv

Socialna gerontologija je torej izrazito multidisciplinarna veda, usmerjena v preučevanje in delo s starostniki. Socialni gerontologi se ukvarjajo predvsem z doseganjem čim višje kakovosti življenja ljudi v tretjem in četrtem življenjskem obdobju.

Kakovost življenja v tretjem življenjskem obdobju pa je pogojena z aktivnim in produktivnim vključevanjem v družbo. Leta 2011 so na primer prvi babyboomerji – osebe, rojene v rodnostnem boomu po drugi svetovni vojni med letoma 1946 in 1964 – dosegli »magično« starost 65 let in do leta 2029 jo bodo dosegli vsi preživeli predstavniki te generacije.

Ker je babyboom generacija obsežna in še bolj zato, ker je pravi kulturni fenomen – okoli njih se je oblikovalo novo starševstvo, novo potrošništvo, kult mladosti in še druge pomembne, celo revolucionarne spremembe načina življenja na zahodu v 20. stoletju, zaradi katerih nič več ni tako, kot je bilo pred njimi –, odločilno zaznamuje tudi demografski prehod in oblikovanje družbe starih v prvi polovici 21. stoletja. Z njimi in zaradi njihovih potreb povpraševanje po strokovnjakih za podporo, pomoč, zagotavljanje in ohranjanje zdravja, vitalnosti in kakovosti življenja nasploh starejših v zahodnem svetu strmo narašča.

Širok spekter potreb

Socialne gerontologe potrebujejo v zdravstvenih ustanovah, domovih za starejše in upokojenskih skupnostih, negovalnih ustanovah, kot so hospici, v centrih za socialno delo, VDC, zdraviliščih, dobredelnih organizacijah, v terapevtsko-rehabilitacijskih centrih, lahko so pomembna strokovna opora družinam z demento osebo. Zaradi podaljševanja delovne dobe je socialni gerontolog še posebej nepogrešljiv v podjetjih. Tudi lokalne skupnosti imajo potrebo po ljudeh zega poklica, saj imajo demografske spremembe pa imajo širše, okoljske in urbanistične posledice. Povečuje se potreba po posebnem prostorskem načrtovanju, gradnji objektov in prometni politiki, ki bodo v večji meri prilagojeni mobilnosti starejšim.

Socialni gerontolog je torej deficitarni poklic. Področja, katerih se lahko loteva socialni gerontolog, so še ekonomija staranja, migracije, socialna politika... Pa tudi nekoliko manj

razširjene, a pomembne teme, kot so okoljski vidiki staranja ali na primer mehkejši pristopi k obdobju starosti in vprašanja prijateljstva v starosti, doživljanja lastne identitete v starosti, osamljenost, stres v starosti in navezanost na seveda novo podjetništvo, povezano s staranjem...

Veliko lahko še prispevajo družbi

Zaradi raznolikosti okolij in potrebnih interdisciplinarnih znanj je najprimerneje, da v organizacijah, ki se ukvarjajo z ustvarjanjem pogojev in ponujanjem storitev v dobrobit starostnikov, poskrbijo za oblikovanje multidisciplinarnih timov, v katere povežejo tako zdravstveno kot socialno stroko.

Po mnenju ddr. Marije Ovsenik je izjemnega pomena zavedanje, da »novi pristopi temeljijo prav na spoznanju, da aktivni in produktivni starostniki ne le niso strošek za družbo, kot radi rečemo, ampak družbi prispevajo. S spoznanjem tega dejstva pripomočemo k njihovi samopodobi in kvalitetnejšemu življenju. S tem premagujemo stereotipe in stigmo, ki jo v zvezi s stariimi vsiljuje moderna družba.«

Socialne gerontologe potrebujejo v zdravstvenih ustanovah, domovih za starejše in upokojenskih skupnostih, negovalnih ustanovah, kot so hospici, v centrih za socialno delo, VDC, zdraviliščih, dobredelnih organizacijah, v terapevtsko-rehabilitacijskih centrih, lahko so pomembna strokovna opora družinam z demento osebo.

Živiljske potrebe današnjega posameznika nedvomno presegajo zgolj psihofizično in zdravstveno blagostanje, saj zahtevajo tudi primerno duševno hrano, spodbujanje in ohranjanje motivacije, medčloveške odnose, možnost izražanja čustev, sprejetost v celotni človekovi raznolikosti, in to ne glede na to, koliko so ljudje stari. x